

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Esityksen tavoitteet ovat erinomaiset.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

On hienoa, että passin ja henkilökortin rinnalle saadaan digitaalinen vaihtoehto. Erityisesti opiskelijoilla ei enää nykyisin useinkaan ole fyysistä lompakkoa ja siten henkilöllisyystodistusta päivittäin mukana, joten puhelimeen saatava vaihtoehto on varsin tervetullut. Olisi kuitenkin parempi, jos digitaalinen henkilöllisyystodistus ei olisi passin tai henkilökortin lisäpalvelu vaan aidosti rinnakkainen vaihtoehto näille kahdelle. Eli henkilön olisi mahdollista saada pelkkä digitaalinen henkilöllisyystodistus ilman passia tai henkilökorttia. Näin saisimme digitaalisen henkilöllisyystodistuksen mahdollisimman laajaan käyttöön ja sillä voitaisiin korvata ajokortin tai kelakortin käyttöä käynti-asioinnissa. Mikäli digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi aidosti rinnakkainen vaihtoehto, voitaisiin sen käyttöönotosta periä pieni maksu (kuten passista tai henkilökortista). Lisäpalveluna digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tulisi olla maksuton (kuten ehdotettu).

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Sähköisessä asiointissa toimiva ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline yhdistettynä uuteen etärekisteröintimenettelyyn ja henkilötunnuksen saamiseen ovat kaikki erittäin kannatettavia ratkaisuja ja näin kokonaisuudesta saadaan toimiva. Yliopistolle tulee paljon opiskelijoita, tutkijoita ja muuta henkilökuntaa ulkomailta ja heillä on suuri tarve aloittaa sähköiset prosessit esimerkiksi hakemiseen, opintojen tai opetuksen valmisteluun liittyen jo kotimaassaan. Ainoa ongelma ulkomaalaisen asiointivälineeseen liittyen on sen maksullisuus ulkomaalaiselle henkilölle. Tämä karsisi erityisesti opiskelija-käyttäjiä.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Tämä on tasapuolisuuden näkökulmasta perusteltu ratkaisu. Kuten digitaalisessa henkilötodistuksessa, olisi kuitenkin parempi, että tämäkin ratkaisu olisi aidosti rinnakkainen

vaihtoehto passille ja henkilökortille eikä ainoastaan niiden lisäpalvelu. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kohderyhmässä on todennäköisesti juuri ne henkilöt, joilla ei myöskään ole passia tai henkilökorttia.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

Ydinidentiteetin todisteen voimassaoloaika on melko lyhyt. Sitä olisi toivottavaa pidentää.

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto olisi hyvä olla mahdollista myös henkilöille joilla ei ole passia tai henkilökorttia, jolloin tästä tulisi aidosti rinnakkainen ratkaisu ja passien ja henkilökorttien tarve vähenisi. Loppukäyttäjien kannalta olisi helpompaa, että samaa asiointivälinettä voisi käyttää sekä sähköisessä asiointissa että käyntiasioinnissa.

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

Vaikutusten arviointi on kokonaisuutena tehty hyvin ja kattavasti.

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

Ehdotuksella voisi olla positiivisia taloudellisia vaikutuksia kotitalouksiin, mikäli digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi aidosti rinnakkainen kolmas vaihtoehto nykyisen passin tai henkilökortin rinnalla ja siitä perittävä maksu olisi passia tai henkilökorttia pienempi.

Nykyisellä ehdotuksella ei ole suuremmin vaikutuksia suomalaisten henkilöiden osalta. Ulkomaalaisten henkilöiden kohdalla tilanne on epäselvä ja kaipaisi täsmennystä.

Korkeakoulut säästäisivät merkittävästi resursseja, jos valtio keskitetysti yksilöisi ja myöntäisi sähköisen tunnistusvälineen ulkomaalaisille. Sähköisen tunnistusvälineen maksuttomuus myös ulkomaalaisille lisäisi sen käyttöä ja poistaisi tarpeen yliopiston omien tunnistusmahdollisuuksien tarjoamiselle.

Nykyään esimerkiksi kaikki avoimen yliopiston ulkomaalaiset opiskelijat, jotka suorittavat ilmaista kurssia rekisteröidään käsin opiskelijarekisteriin (Sisu). Joten jos yliopisto haluaisi tarjota laajoja massakursseja (Esim. Mooc-kursseja) tuhansille ulkomaalaisille (esim. Elements of AI) ja rekisteröidä näistä opintopisteet Sisuun, niin tämä tulisi tehdä käsin, jonka takia se ei ole tällä hetkellä mahdollista. Toinen esimerkki säästökohteesta olisi se, että yliopiston IT-Helpdesk videotunnistaa tällä hetkellä noin 800-1000 tutkinto-opiskelijaa vuosittain mikä tarkoittaa 0,5 htv työpanosta.

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

Yliopiston näkökulmasta katsottuna on erittäin hienoa, että ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä voidaan käyttää suomi.fi-tunnistuspalvelun kautta. Tämä helpottaa digitaalisten palveluiden toteutustyötä.

Mobiilisovelluksen käyttö käyntiasioinnissa on määritelty vielä aika epätasaisesti ja vaatii täsmennystä esimerkiksi rajapintojen osalta.

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta katsottuna luonnollisen henkilön tunnistusväline on tärkeä, koska se mahdollistaa sähköisten palveluiden käytön niille henkilöille, jotka eivät syystä tai toisesta saa muita nykyisin käytössä olevia tunnistusvälineitä (esim. pankkitunnuksia).

Jos digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi passille ja henkilökortille rinnakkainen vaihtoehto (eli ei lisäpalvelu kuten nyt on ehdotettu) olisi tällä todennäköisesti myönteisiä (joskin pieniä) ympäristövaikutuksia, kun fyysisiä asiakirjoja hankittaisiin nykyistä vähemmän.

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

Erityisesti ulkomaalaisen henkilön etärekisteröintimenettely yhdessä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kanssa avaa mahdollisuuden yliopiston omien toimintatapojen kehittämiseksi kohti digitaalisia toimintaprosesseja esimerkiksi ulkomaalaisten huippuosajien ja opiskelijoiden rekrytoinnissa ja maahantulossa. Mikäli A) yliopiston sallitaan käyttää suomi.fi-tunnistuspalvelua (mukaan lukien etärekisteröidyt henkilöt) omassa toiminnassaan ja B) ulkomaalainen henkilö itse voi käyttää digitaalista henkilöllisyyttä hyvin pienillä kustannuksilla, niin silloin tällä esityksellä on selkeästi positiivisia taloudellisia ja muita vaikutuksia yliopiston toimintaan.

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määräraha-vaikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

-

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

-

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

-

Linna Lauri
Helsingin yliopisto - Kai Nordlund, vararehtori